

institut de prehistòria i arqueologia

informació arqueològica

i

i

38

gener/juny, 1982

Butlletí Informatiu de l'Institut de Prehistòria
i Arqueologia de la Diputació de Barcelona
i del Grup de Col·laboradors de l'I.P.A.-
Societat Catalana de Prehistòria
i Arqueologia

Director: Enric Sanmartí i Grego
Redactors: Antoni Bregante i Ribas
Albert López i Mullor
Josep Maresma i Pedragosa
Elvira Mata i Enrich
Ricard Pascual i Guasch
Eduard Porta i Ferrés
Jordi Rovira i Port
Pere Villalba i Varneda
Secretària: Maria Angels Petit i Mendizábal

S U M A R I

EL VIDRE ANTIC (II), per Teresa Carreras i Rossell i Pere Villalba i Varneda	3
IMPORTÀNCIA DE LES REPRODUCCIONS AN- TROPOLOGIQUES, per Domènec Campillo i Jaume Mayas	22
PROTOURBANISMO Y ASENTAMIENTOS DE LA EDAD DEL BRONCE EN CATALUÑA. EN- SAYO DE TIPOLOGÍA Y DISTRIBUCIÓN GEOGRÁFICA. ESTRUCTURA SOCIAL Y MODO DE PRODUCCIÓN DOMINANTE, por Jordi Rovira Port y Joan Santacana Mestre.	26
NOUS TREBALLS A LA FORTIFICACIÓ IBÈRICA DEL TURÓ DEL MONTGRÓS (EL BRULL, OSONA), per Albert López i Mullor, Jordi Rovira i Port i Enric Sanmartí i Grego ...	36
EXCAVACIONES EN LA NECRÓPOLIS DE LA SOLANA. CUBELLES (EL GARRAF), por Joan Bellmunt i Poblet	40
NOTES D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA ...	45
LLIBRES RECENTS	50

NOUS TREBALLS A LA FORTIFICACIÓ IBÈRICA DEL TURÓ DEL MONTGRÒS (EL BRULL, OSONA)

per ALBERT LÓPEZ I MULLOR
JORDI ROVIRA I PORT
ENRIC SANMARTÍ I GREGO

El proppassat mes de maig un equip de l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona, dirigit pels signants, realitzà una nova campanya d'excavacions i recerques a l'important conjunt fortificat ubicat a l'indret anomenat Turó del Montgròs, dins del terme municipal d'El Brull, comarca d'Osona.

Els primers treballs en aquest jaciment s'efectuaren al llarg de l'any 1975, després que hom tingué notícia de que en aquest lloc, una màquina que recollia pedres per a la construcció, topà, de sobte, amb un dels sectors dempeus de la muralla que tanca l'assentament. Advertits els tècnics corresponents de la nostra Corporació, s'emprengué una acció immediata que consistí en la paralització de les tasques d'extracció de pedres —materials procedents de l'enderrocament de la muralla, que havien protegit a aquesta durant centúries—, i l'inici d'una excavació d'urgència, complementada per unes primeres obres de consolidació de les estructures aparegudes.¹ A partir d'aquest moment, i durant l'any 1975, es desenvolupà una acció conjunta del Servei d'Investigacions Arqueològiques i del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona. Així, després d'aturades les remocions, s'efectuaren tasques de reconeixement i prospecció del jaciment, alhora que es duia a terme una excavació estratigràfica mitjançant dos talls sobre els estrats que es trobaven en contacte amb el parament extern d'un sector de la muralla i al costat de la torre de dimensions més notables. Al mateix temps, el Servei de Monuments aixecà un primer croquis on es reflectia la plan-

ta visible de les restes posades al descobert fins aquell moment (fig. 3). Paral·lelament, i amb l'ajuda de procediments mecànics, fou desenrunada una extensa àrea situada davant del monument, així com les darreres filades de la part de la muralla ubicada al nord del camí forestal que la divideix en dues parts (figs. 1 i 2).

Després d'un lapse de temps de cinc anys, el nostre Institut ha recomençat des de l'any 1980 l'estudi d'aquest assentament fortificat.

Diversos factors han aconsellat de prendre aquesta decisió, i, d'entre aquests remarcarem aquí l'interès extraordinari del jaciment, amb una fortificació de grans proporcions, magníficament conservada, que permetrà bons estudis sobre tècniques constructives i sistemes de defensa. A això cal afegir la preocupació del nostre institut per evitar la degradació de la muralla, produïda pels agents atmosfèrics i les accions de certs desaprensus.

D'aquesta manera, a les darrereries de 1980, s'encetaren un seguit de visites a l'assentament amb la finalitat de programar les possibles intervencions futures. Un cop revisada i prospectada detingudament tota l'àrea delimitada per la pròpia muralla i una sèrie de penya-segats que marquen el perímetre del recinte defensat, s'iniciaren les gestions per a l'intervenció de diversos serveis de la Diputació de Barcelona. Així, s'elaborà un pla global d'actuació a llarg termini per part del Servei de Conservació i Catalogació de Monuments, del Servei Cartogràfic i de l'Institut de Prehistòria i Arqueologia.

Les primeres realitzacions d'aquest pla són ja un fet: ha estat aixecat un plànol topogràfic a escala 1:500 de la zona que possiblement fou ocupada a l'antiguitat; s'ha encetat una tasca de consolidació de les estructures més afectades per processos d'enderrocament; s'ha elaborat un projecte de restauració global de tot el conjunt emmu-

1. Els treballs d'excavació, realitzats sota la direcció del prof. E. Ripoll i els senyors R. Batista i J. M.ª Nuiç, foren autoritzats per la Dirección General del Patrimonio Artístico y Cultural amb data de 27 de gener de 1975. Vegeu: Redacció, *Hallazgo de una muralla ibérica en El Brull*, a *Información Arqueológica*, 17, mayo-agosto, 1975, págs. 133-135.

FIGS. 1 i 2. *Supra*: Perspectiva general de la torre principal de la muralla d'El Brull. A l'extrem esquerre hom aprecia l'entrada a l'assentament i l'existència d'un petit baluard que la defensa.

Infra: Detall del parament de la muralla entre el baluard de l'accés i la torre. Són perfectament visibles les refeccions o ampliacions d'aquest llenç demostrades per l'utilització de diferent aparell.

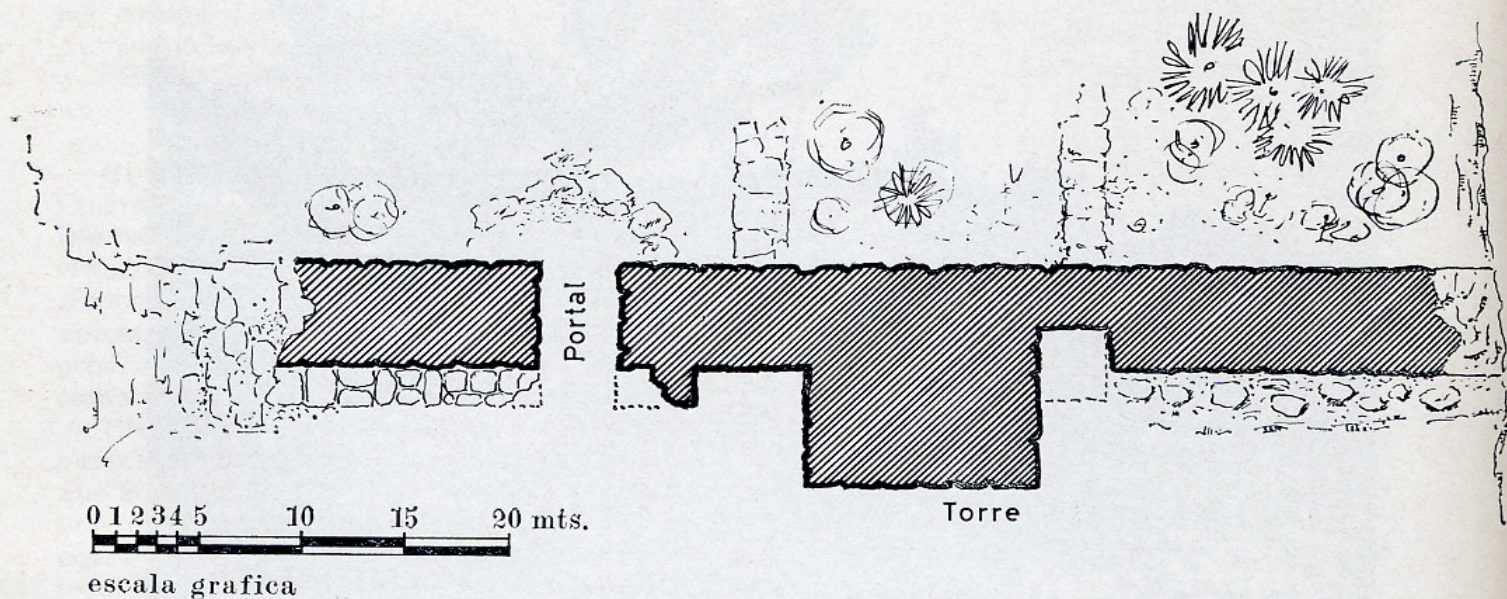

FIG. 3. Planta esquemàtica del sector de muralla descobert l'any 1975. L'aixecament planimètric fou realitzat durant aquest mateix any de 1975 pel Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona.

rallat; i ha estat continuada la recerca arqueològica de l'assentament.

Quant a aquest darrer punt citat, cal dir que la tasca arqueològica s'ha desenvolupat en dues vessants fonamentals. En primer lloc, i, juntament amb la sèrie de prospeccions esmentades, ha estat realitzat l'estudi dels materials arqueològics exhumats l'any 1975, procedents tant de recollides superficials, com de les excavacions d'urgència, que restaven dipositats en els magatzems del Museu Arqueològic de Barcelona. Així, una vegada netejats, classificats i inventariats aquests materials, posseïrem una idea aproximada de les diferents fases del jaciment. Hom comprovà l'existència d'un moment d'ocupació anterior a la construcció de la fortificació datable en el Bronze Final II de Catalunya, i l'existència de materials ibèrics corresponents a l'ocupació ibèrica, que abas-

ta, en l'estat actual dels nostres coneixements, els segles IV i III a, de J.C.²

En segon lloc, i pel que fa referència al treball de camp, hem cercat la resolució de diversos problemes. D'una banda, determinar la situació estratigràfica exacte dels nivells del Bronze Final; d'altra, la datació del moment de bastiment de la muralla, la data del seu abandonament i l'existència de possibles fases intermedies d'utilització, així com la delimitació total de la seva estructura defensiva.

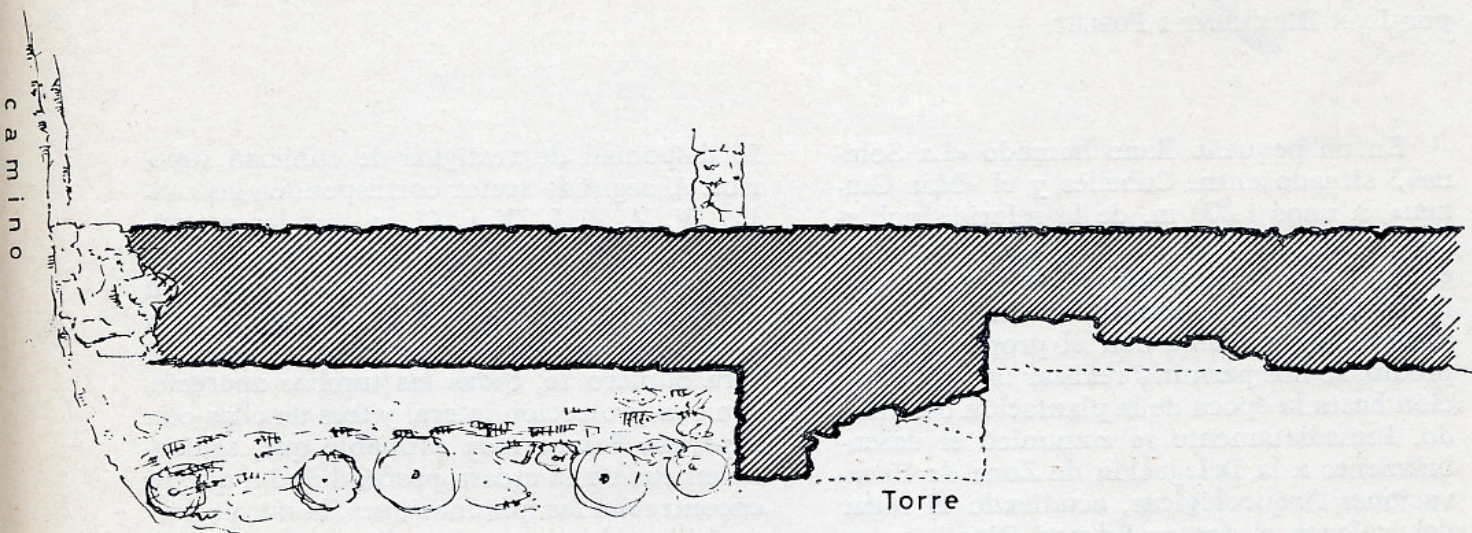
Amb la finalitat de solucionar aquests

2. La transcendència del descobriment i estudi del jaciment fou posada de manifest en nombrosos articles apareguts a la premsa diària durant els mesos que duraren els treballs d'excavació. Contribuí, d'igual manera, a la seva divulgació, l'esmentada nota publicada a *Información Arqueològica* i un treball d'àmplia difusió, contemporani de les primeres intervencions a l'assentament:

E. RIPOLL PERELLÓ i E. SANMARTÍ GREGO, *La Catalogne dans le monde antique*, a *Archeologia*, 83, jun, 1975, pàgs. 46-58, especialment, mapa de la fig. 49, fotogr. pàg. 55 i pàg. 57.

MURALLAS del BRULL

PLANTA

interrogants, es plantejaren una sèrie d'acions. La primera consistia en l'excavació dels sediments dipositats en contacte amb la cara externa de la muralla; la segona, en l'excavació d'una sèrie d'àmbits constituïts per murs mitjaners perpendiculars a la cara interna de la muralla que formaven un nombre determinat de cambres i reforçaven alhora l'estructura defensiva. I, finalment, la possibilitat de dur els treballs a sectors allunyats de l'àrea més coneguda, com, poden ésser la torre nord o els punts finals del llenç defensiu.

D'aquestes tres possibles intervencions, ha estat duta a terme durant el mes de maig de 1982, la primera d'elles. Així, s'ha obert un tall estratigràfic de 12 metres de superfície que ha fornit una clara seqüència que proporciona informació sobre l'enderrocament de la muralla, el funcionament d'aques-

ta en el sector excavat i, sobre la presència d'un assentament del Bronze Final, el qual, malgrat la seva curta durada, conté interessants materials ceràmics que permetran un bon estudi tipològic.³

En definitiva, amb tota aquesta sèrie d'actuacions, s'ha donat el primer pas per a l'estudi i restauració total d'aquest assentament murallat ibèric. El futur del conjunt passa per la seva adquisició per part de la Diputació de Barcelona, l'aplicació d'un laboriós pla a llarg termini de restauració, valorització i estudi arqueològic-arquitectònic, i, finalment, la seva inclusió en el complex del Parc Natural del Montseny, a l'abast de tots els estudiosos i visitants.

3. Després dels treballs duts a terme aquest any 1982, es troba en un avançat estat de redacció, una primera monografia sobre el jaciment, que recollirà el resultat de totes les intervencions realitzades en El Turó del Montgròs pels serveis tècnics de la Diputació de Barcelona.